

עד-כאן 16

הידיעון למחנכים להיסטוריה בחמ"ד

משולחן המפמ"ר

בלהה גליקסברג- מפמ"ר היסטוריה ומפ"א אזרחות בחמ"ד

מחנכים להיסטוריה יקרים!

אני מתכבדת לשלוח אליכם את 'עד-כאן' 16, השני לשנה"ל תשע"ז. הימים המקשרים בין פורים לפסח הם ימים מיוחדים. ימים אלו מבטאים בסמיכותם את המעברים שיש לנו לאורך כל דפי ההיסטוריה של עמנו. במעברים הללו שבין שני החגים, האחד מדברי חכמים והשני מן התורה, מתקיים דיאלוג מתמיד שבין גלות וגאולה במובן הרעיוני, וללא קשר לרצף כרונולוגי. פורים מבטא את חולשתה של הגלות והישרדותו של העם היהודי בדרך ניסית ונסתרת מהכחדה, וכל זאת בליבה של הגלות. חג הפסח חג החירות, מבטא את היחלצותו של העם היהודי בניסים גלויים מהגלות אל הגאולה, המתרחשת במקום אחר מחוץ לגלות. מכך אנו למדים שגלות וגאולה שזורים הם לאורך כל מסע ההיסטוריה של עמנו ומלוות הן במיני ניסים. נדע, נאמין ונחנך לתודעה ציונית-דתית משמעותית, כשמוע עינינו מתרחשים תהליכי גאולה המעוגנים בחזונו של נביאי ישראל. כל כך רלוונטי ללימודי היסטוריה בחמ"ד. ומה על שולחנו בחודשים האחרונים? אני מקדמת בברכת הצלחה את וועדת המקצוע החדשה שלנו שנכנסת לתפקידה ממש בימים אלו. ברכת הצלחה ליו"ר הוועדה ד"ר הילדה ניסימי, ראש החוג להיסטוריה כללית באוניברסיטת בר-אילן. ברכת הצלחה לחברי הוועדה - פרופ' אסתר מאיר-גליצנשטיין, ד"ר יוסי לונדין, ד"ר מלכה כץ, ד"ר מאיר בן שחר, ד"ר יואל מרציאנו, הרב דוד עצמון, גב' ורדה אשכנזי, גב' רחל רוטשטיין, מר חנן צוקר, מר דורון גבר והמדריכות - אסתר קליין, שרית יפה ורקפת ענזי. על שולחנה של ועדת המקצוע מספר אתגרים חשובים, כמו סיום כתיבתה של תכנית הלימודים לחט"ב, הידוק הקשר בין האקדמיה למערכת החינוך, חיזוק המיומנויות האורייניות בלימודי היסטוריה ועוד.

ברכת תודה והערכה רבה לוועדת המקצוע היוצאת ובראשה הפרופ' בן ציון רוזנפלד שתרמה רבות לקידום לימודי היסטוריה בחמ"ד.

-אנחנו נערכים לקראת הכנס השנתי שלנו שיתקיים אי"ה באיסרו-חג שבועות בבנייני האומה במסגרת הכנס למנהיגי חינוך. שריינו את המועד ביומנכם. נשמח מאוד לפגוש אתכם. פרטים נוספים יישלחו בהקדם.

-אנחנו מתחילים ממש בקרוב את הסיורים הלימודיים המיועדים לכם. [נשמח בהצטרפותכם לסיורים](#). הסיורים הם חלק מן ההשתלמויות אך כמובן גם מורים שאינם משתתפים בהשתלמויות מוזמנים להשתתף. יש להירשם מראש. קחו בחשבון שהרשמה פירושה התחייבות. אני מאוד מבקשת ממי שנרשם ובסופו של דבר לא יוכל להגיע, להודיע על כך למדריכה אסתר קליין.

-המשרד יוצא להליך של בקרה על החלופות בהערכה. מניחה שכולכם שלחתם את מה שהתבקשתם על ידי אגף הבחינות.

שימו לב! בתהליך ההנחיה של התלמידים בחלופות בהערכה יש להקפיד על היצמדות למחווון ועל הדיוק בכל התבחינים שבו. גם לחלופות בהערכה יש סטנדרטים מקצועיים שכולנו נדרשים לעמוד בהם.

-אני מפנה אתכם ליוזמה חדשה שמוביל מנכ"ל המשרד מר שמואל אבואב - תיק תכניות לימודים. 'התיק' שלנו עדיין בהליכי בנייה אך אתם כבר מוזמנים [להיכנס](#) אליו ולהתעשר מתכניו.

-לאחרונה השקנו את המרחב הפדגוגי של לימודי היסטוריה בחמ"ד שיוצג בפניכם בידיעון זה.

ומה בידיעון שלפנינו?

ד"ר מאיר בן-שחר מדריך ארצי להטמעת המרחב הפדגוגי יציג בפנינו את המרחב הפדגוגי שהעלינו לאוויר לאחרונה בשיתוף מינהל תקשוב במשרד.

חנן צוקר, מחנך להיסטוריה ומנהל החטיבה העליונה בתיכון חמ"ד הרטמן בנים בירושלים משתף אותנו ביוזמה מקורית של חדר בריחה המחליף בחינה בהיסטוריה.

רות נעמת, מחנכת להיסטוריה באולפנת חמ"ד השומרון באלקנה ומדריכה להיסטוריה משתפת אותנו באירוע מיוחד שהתקיים באולפנא לרגל שנת ה-70 למדינה. נעמה מילר וחיה

ברסטיקר, מחנכות להיסטוריה באולפנת חמ"ד להבה בקדומים משתפות אותנו בערב היסטוריה שהתקיים באולפנא לתלמידות המגמה להיסטוריה ולהוריהן. המדריכה מוריה בראון מציגה בפניה 'כלי בקליק' תוכנה מעניינת בשם fobi לשימושכם בשיעורי היסטוריה.

דוד חי, מחנך להיסטוריה בישיבת חמ"ד חיצים באיתמר יציג את 'לוח היסטוריה' שהוקם בישיבה. ומצורף מערך שיעור שנכתב על ידי המדריכה הארצית שרית יפה-תורג'מן בנושא - קליטת יהודי ארצות האסלאם בשנות ה-50 לאור שירי נתן אלטרמן.

נסיים במאמרה של עדי פיינרמן המנהלת החינוכית של בית העדות בניר-גלים החושפת בפנינו את עשייתו הייחודית של בית-העדות.

ברכת תודה גדולה לשותפיי בהפקת העיתון - למדריכים אסתר קליין, מיכל לוי ואוריאל אסולין.

זהערכה רנה

למה

**חזמינים
אתכם
להצטרף
אלינו למגוון
הסיורים
הלימודיים
שיצאו
בחסגרת
ההשתלמויות
המחוזיות
לרישום לחצו**

כאן

המרחב הפדגוגי - היסטוריה חמ"ד
ד"ר מאיר בן שחר, מרצה להיסטוריה במכללות ומדריך הטמעה בהיסטוריה חמ"ד

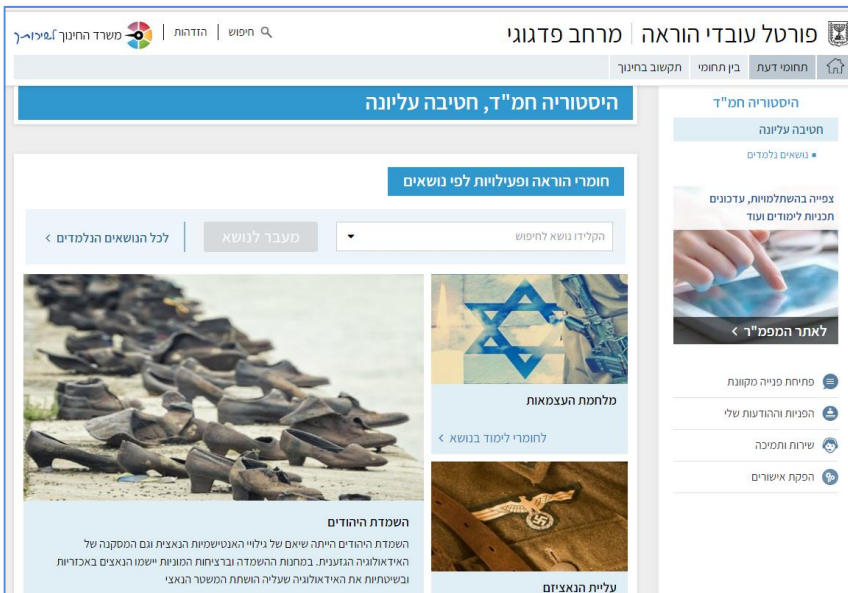
הפיקוח על היסטוריה בחמ"ד בשיתוף מינהל תקשוב העלו בשבועות האחרונים לאוויר את 'המרחב הפדגוגי - היסטוריה חמ"ד'.

מהו המרחב הפדגוגי? מה אפשר למצוא בו ומה לא? המרחב הפדגוגי נועד לרכז עבור כל הלומדים והמלמדים היסטוריה בחמ"ד את כל המידע הרלוונטי לצורך לימודי ההיסטוריה, הן בהיבט התוכני והן בהיבט הפדגוגי.

בראש דף הבית תמצאו מידי שבוע שלושה נושאים הלקוחים מתוכנית הלימודים ו/או לוח המועדים. תחת כל נושא (על ידי הקלקה על כותרת הנושא) תוכלו למצוא פעילויות לכיתה, קישורים לסרטונים, לפעילויות העשרה, סיוורים ועוד. דפי הנושא נועדו לאפשר לכם לאתר בקלות ובמהירות חומרי הוראה, הדרכה והעשרה. חלקם ניתנים לשימוש מידי (דפי עבודה ומערכי שיעור) וחלקם נועדו להעשרה ולהיכרות מעמיקה יותר עם נושאים מסוימים, במידה

ותבחרו בכך. דפי הנושא מתחלפים מידי שבוע. בתום השבוע להצגתם בדף הראשי מועברים דפי הנושא לארכיון וניתן לעיין בהם גם בהמשך השנה או בשנה הבאה.

בהמשך הדף הראשי ניתן למצוא

קישורים הנוגעים להיבטים שונים של עבודת ההוראה והלימוד. ישנם קישורים למידע והכוונה

בנושאים הבאים: תכנית הלימודים, חלופות בהערכה, בחינות בגרות ועוד. הקישורים מפנים לאתר המפמ"ר המוכר לכם. לאחר מכן תמצאו קישורים לחומרי הדרכה שונים ובהם אתר נקדימון הוותיק והמעולה, המרכז את חומרי ההוראה וההדרכה שאתם העלייתם במשך השנים. כמו כן ישנם קישורים לעזרי הוראה מתוקשבים ובהם יישומונים הקשורים למיומנויות נדרשות בתחום ההיסטוריה כגון: בניית ציר זמן, יצירת תרשימי זרימה ועוד; קישורים לספרי לימוד דיגיטליים ולבסוף רשימה של אתרים מומלצים שבהם ניתן למצוא חומרי הוראה והעשרה בתחום ההיסטוריה.

מילה לסיום: משפחת החמ"ד היא לשמחתנו משפחה גדולה, וכמו בכל משפחה (ובמיוחד גדולה) לא כל תבשיל מתאים לכל אחד ואחת. אנו משתדלים מאד לגוון את הפעילויות, הסרטונים וכל יתר החומרים שבאתר, מתוך ידיעה ותקווה שכל אחת ואחד יוכלו למצוא את מה שמתאים לתפיסת העולם שלהם, של תלמידיהם ושל בית הספר.

לכניסה לאתר המרחב הפדגוגי לחצו כאן

-- שמרו את התאריך --

**הכנס השנתי של המחנכים להיסטוריה
ואזרחות בחמ"ד יתקיים גם השנה
במסגרת הכנס למנהיגי חינוך
שיתקיים אי"ה באסרו חג שבועות.
יום שני ז' סיון 21.5.16
בבנייני האומה.**

פרטים יפורסמו בקרוב!

חדר בריחה כמבחן כיתתי בהיסטוריה

חנן צוקר, מחנך להיסטוריה ומנהל החטיבה העליונה בתיכון חמ"ד הרטמן בנים ירושלים

רציונל: אחד הדברים שלא ניתן לשנות אותם, הוא הצורך לערוך מבחנים לקראת הבגרות, בהם ניתן יהיה לאפשר לתלמידים, ללמוד ולחזור על החומר שנלמד בכיתה, ולהבחן עליו. המבחן הנורמטיבי הוא דף שאלות הניתן בכיתה, כאשר כל תלמיד רכון על דפיו ומשתדל לענות כמיטב יכולתו. לי היה רצון לשבור את המבחן הנורמטיבי. המטרה בצורה זו של היבחנות היא לאפשר לתלמידים ללמוד את החומר באופן רציני, כמו למבחן רגיל, אך לאפשר להם להוציא את הידיעות שלהם באופן מעט שונה. פחות מלחיץ ויותר מעורר עניין. חלק מהמבחן היה מבחן אישי לכל תלמיד והחלק השני היה שילוב של עבודה קבוצתית. אמנם הדבר אינו מכין באופן ישיר למבחן בגרות, מכיוון שהמענה לשאלות אינו בחדר אחד, מרוכז ורציני, אך לדעתי בניהול נכון של התהליך, התלמידים יזכרו את החומר טוב יותר. השם 'חדר בריחה' אולי מטעה, כי אין כאן את האפקט של נעילת הכיתה, והצורך לפתוח את המנעולים. אבל ניתן לשכלל את העניין.

ערכתי את ה'מבחן' בצורה זו פעמיים. בפעם הראשונה לתלמידי י"ב בנושא מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט, פולמוס ההבלגה, פולמוס החלוקה, יחסי אנגלים יהודים ועוד. הפעם השנייה הייתה לתלמידי כיתה י"א שם הנושא היה האמנציפציה, התגובות לאמנציפציה וראשית הציזנות.

אני רוצה לציין שבשני האירועים, מסקנות התלמידים היו שהם נהנו מעשיית המבחן.

התהליך עצמו:

(1) חלוקה של הכיתה לשלוש קבוצות.

(2) ישנם שלושה חדרים. בכל חדר מורה אחראי על החדר.

(3) בכל חדר ישנה ערכה של החדר.

בערכה:

א. שאלות לכל אחד מחברי הקבוצה בנושא של החדר. לכל תלמיד בחירה של שאלה

אחת, מתוך שתי שאלות ידע על הנושא, ובחירה של שאלה אחת מתוך שתי שאלות

מקור.

ב. חוברות מקורות לחלוקה לכל תלמיד.

ג. דפי שאלות כלליות שעל כל הקבוצה לענות ביחד.

ד. דפים לכתיבת התשובות.

חשוב להדגיש שבחלק זה היו שותפים תלמידים, שכתבו חלק משאלות הידע

ושאלות המקור בחדרים השונים, וציון המבחן ניתן על כתיבת השאלות.

(4) התנהלות כל קבוצה בחדר.

א. בשלב הראשון- פיזור של התלמידים בחדר, וחלוקת השאלות האישיות - ידע

ומקור. לכל תלמיד את השאלות שלו+חוברת מקורות+ דפי תשובות. לשלב זה

מוקצות 20 דקות.

ב. בשלב השני- כל הקבוצה מתאספת ופותרת ביחד את השאלות הכלליות. הקבוצה

צריכה להסביר כיצד המושג שהתקבל מהשאלות הכלליות קשור לנושא החדר.

לשלב זה מוקצות 5 דקות.

ג. המתנה בחדר עד שכל הקבוצות יהיו מוכנות למעבר בין החדרים.

דרך הערכה:

בכל חדר:

שאלת הידע=10 נקודות

שאלת המקור=15 נקודות

פתרון המושג הקבוצתי=10 נקודות

סה"כ לחדר=35 נקודות*3 חדרים=105 נקודות.

לקחים מחדר הבריחה של כיתה י"ב:

1) ההכנה לקראת חדר הבריחה צריכה להיות מאוד ממוקדת. מכיוון מדובר על חריגה מהשגרה, התלמידים לעיתים מרגישים מעט זילות בסוג כזה של מבחן. מדובר בחוויה

של שעשוע, וממד המבחן מקבל היבט אחר. יש צורך באמירה ברורה שתבוא לידי ביטוי בחדר הבריחה שמדובר במבחן לכל דבר, הנעשה בדרך לא שגרתית.

2) התפאורה בחדרי הבריחה צריכה להיות שייכת לנושא החדר, ובאמצעות זאת התלמידים יכנסו לאווירה המתאימה בכניסתם לחדר.

3) העבודה המשותפת חייבת להתנהל באופן מסודר, וכל התשובות צריכות להיכתב באופן מסודר.

4) סידור החדר צריך לשדר רצינות.

5) השאלות הכלליות צריכות להיות לקוחות מחומר החדר, וקשורות לשאלות, על מנת שיהיה ניתן ליצור דיון בין התלמידים שיביאו מהידע שצברו במהלך הקריאה של המקורות השונים.

6) תלמידים בעלי בעיית קשב וריכוז עלולים להתקשות במהלך המבחן בגלל התזוזות מחדר לחדר, שלעיתים מוציא אותם מהריכוז, ויש לתת לכך משקל בבדיקת המבחן.

אולפנת חמ"ד אורט השומרון אלקנה חוגגת 70 שנה למדינה
רות נעמת, מחנכת להיסטוריה באולפנת חמ"ד השומרון אלקנה
ומדריכה להיסטוריה בחמ"ד במינהל לחינוך התיישבותי

לפני שנה חגגנו 50 שנה לשחרור יש"ע וירושלים ועכשיו 70 שנה למדינה?

מה, נעשה עוד פעם חידון? עוד הרצאה? ובכלל איך מתחילים לעבוד על נושא כל כך גדול?
כדי להצליח בתהליך שמתפרס על פני שנה שלמה צריך חזון, כזה שיוביל אותנו גם כשקשה
ועמוס. מה היה החזון שלנו? הנקודה המרכזית שתפסה את כולנו זו ההבנה שאנחנו לא רוצים
לסכם את הכול באירוע אחד. אנחנו רוצים ומכוונים לתהליך. כזה שילהיב את כל הצוותים ואת
הבנות, ובעיקר ישתף אותן בעשייה.

עקרון נוסף שראינו לנגד עינינו והסתמך על שינוי שאנחנו
מיישמים בבית הספר – כל הצוות מחנך, ולימוד ערכי הינו
חלק מובנה בתוכניות הלימוד שלנו ולא עוד פעילות צדדית
כמו הרצאה אחת, או פעילות אחת.

מה צריך כדי שתהליך שנתי כזה יצליח:

- רכזת פרויקט – מישהי שפנויה לדבר ויצירתית במחשבה.
- צוות על עם ישיבות קבועות – מנהלות התיכון והחטיבה, רכזת פדגוגית, רכז חברתי,
רכזת היסטוריה וכל מורה בצוות עם ראש גדול ורצון.
- קביעת מסגרת – מהו הפורמט שאנחנו רוצים? ומהם התאריכים? דבר ראשון שיופיע
בלוח גוגל. נקבעו תאריכים לאירוע פתיחה ואירוע סיום והחלטנו על אירועים חודשיים
לפי נושאים.

ניגשים לעבודה:

באירוע הפתיחה "הצבעשור" התבקשו הבנות וגם ההורים לבחור את האירוע המשמעותי מכל עשור. לשם כך, הייתה הכנה מקדימה של שבועיים. צוות היסטוריה הכין חוברת מסוכמת בצורה קלה ויפה עם חמישה אירועים נבחרים מכל עשור. החוברות חולקו בכיתות וכל יום הבנות למדו עשור אחד, כל שעת הוראה קטע קצר ע"י מורה שנכנסה לכיתה. הקטעים היו מנוסחים בבהירות ומעניינים והמורות חלקו סיפורים אישיים. לאט לאט גילינו שהבנות מחכות לך ומעירות למורות ששכחו לקרוא. במשך שבועיים זה היה חלק מהשיח בבית הספר – מכיתה ז' עד כיתה י"ב.

במקביל, כיתות ט' במסגרת שיעורי היסטוריה ואזרחות העמיקו בלימוד האירועים והכינו תעמולת בחירות. כל יום חיכו לבנות האולפנה שלטים על פי העשור של אותו היום המשבנעים אותן לבחור באירוע מסוים.

בנות י"ב כתבו תנאים לבחירות דמוקרטיות ואלו נתלו ברחבי האולפנה. זה היה הזמן ליישם את מה שלמדו בשיעורי אזרחות. המורה לגרפיקה עיצבה תעודות זהות לכל בנות האולפנה איתן הן נגשו לבחור, כרזות לכל העשורים ולוגו שמלווה אותנו עד סוף שנה.

ביום הבחירות האולפנה קושטה בכחול לבן, הוקמו מרכזי למידה כדי לדון ולדייק את הבחירות של כל אחת והאולפנה התחלקה לשלושה מוקדים: חדר מחשבים הוסב לחדר קלפי. בנות י"א היו אחראיות על בחירות הוגנות. בכיתות השונות הוקרנו סרטים המסכמים את כל העשורים – באחריות המורות להיסטוריה ובאולם המרכזי היה חידון המבוסס על החוברת שנלמדה בכיתות.

בנות מגמת קולנוע צילמו וראיינו ולבסוף הכינו קליפ מסכם אותו תוכלו לראות על ידי סריקת הברקוד שלפניכם:

וְזוֹ הַיִּתֵּה רַק הַהֲתַחֲלָה...

בחודשים טבת – ניסן הרחבנו ונרחיב בלימודי עומק בשני נושאים עיקריים:

✓ מדינת ישראל אור לגויים.

✓ קליטת עלייה ויהודי התפוצות.

לעבודה על החודשים האלו הצטרפו מורות מכל הדיסציפלינות: מתמטיקה, מדעים, גאוגרפיה ותנ"ך, כל אחת חלקה מעולמה, מתחום הידע והיכולות שלה.

בשני הנושאים היו מערכי שיעור מוכנים, סדנאות ופעילויות בנושא ע"י מועצת תלמידות ובנות תל"ת ושיחות בנושאים כמו: יוזמות פיתוח ישראליות באפריקה, משלחות חילוץ ונציגי הסוכנות היהודית.

ההכנות לאירוע הסיום עדיין בעיצומן. בחודש אייר, יום לפני ערב יום הזיכרון נצא כולנו מכיתה ז' ועד כיתה י"ב ונתפזר ברחבי הארץ. כל שכבה תגיע למקום אחר: תערוכת גיבורי העל בבית התפוצות, מרכז רבין, תערוכת גח"ל במוזיאון הפלמ"ח, מוזיאון גוש קטיף בניצן, מכון וויצמן והמרכז למורשת המודיעין (סיפור מבצע משה). כל המקומות נבחרו בקפידה ברמת החוויה והעניין שבהם, הותאמו לשכבות השונות, והכי חשוב נבחרו על פי הנושאים שנלמדו והאירועים עליהם הצביעו הבנות.

בחלק השני של היום מתוכנן טקס הדלקת משואות ופעילות עם הפנים קדימה.

אז מה הרווחנו עד עכשיו?

בצד החינוכי: אחוזי הצבעה גבוהים בפעילות הפתיחה (כן כן, גם אצל השמיניסטיות), כולל ההורים שיכלו להיכנס לטופס הצבעה, לדון עם הבנות, להצביע ולקחת חלק פעיל בעשייה באולפנה.

כל התלמידות חוו למידה משמעותית מתמשכת והיו שותפות פעילות בקבלת החלטות היסטוריות ובהבנתם. חלק נכבד של הבנות היו חלק בתכנון ובהצלחת הפעילויות וחלקו עם כולנו את הכישורים והיכולות המיוחדים רק להן.

צוות המורים היה מעורב בפרויקט, מי בגיוס הבנות ללמידה ולהעברת השיעורים ומי בעבודה משותפת בינתחומית בין צוותי ההוראה השונים.

בצד הפדגוגי: האולפנה חוותה לימוד היסטוריה מעמיק. הרי בסופו של דבר ההיסטוריה כוללת בתוכה הכול: מדע וטכנולוגיה, ביטחון וכלכלה, חירות, קשיים ועוצמה. שאלות ערכיות, תקופות צנע ותקופות שגשוג, כישלונות והצלחות.

מסע של עם, מסע של קהילות ומסע של יחידים.

ומה אני הבנתי מעבר לכל הכתוב לעיל? לאורך כל השנה ראיתי את זה קורה: לימוד מעמיק, כזה שמשאיר חותם, יכול להתרחש רק על גבי קרקע פורייה. באחריותנו וביכולת שלנו כמחנכים להיסטוריה ליצור תחושת לימוד מעצימה, הדרגתית וחוייתית. כזו שתביא לידי ביטוי עולם ערכים שלם ותלהיב את התלמידים שלנו לחקור ולהתפתח בעצמם.

<p>עשור רביעי</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ תקיפת הכור בעיראק ☐ מבצע שלום הגליל ☐ המעבר מלירה לשקל ☐ מבצע משה ☐ האינתיפאדה הראשונה 	<p>עשור שלישי</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ טבח הספורטאים במינכן ☐ מלחמת יום כיפור ☐ הקמת אלקנה ☐ מבצע יונתן ☐ מכבי ת"א אלופת אירופה ☐ הסכם השלום עם מצרים 	<p>עשור שני</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ משפט אייכמן ☐ הקמת המוביל הארצי ☐ הקמת אש"פ ☐ הטלוויזיה הישראלית ☐ מלחמת ששת הימים 	<p>עשור ראשון</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ הסכם השילומים ☐ מבצע קדש ☐ ייבוש החולה ☐ העלייה ההמונית ☐ פרס הילודה
<p>"הצבעשור"</p> 	<p>עשור שביעי</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ שחרור גלעד שליט ☐ חנוכת הרכבת הקלה בירושלים ☐ דן שכטמן זוכה פרס נובל ☐ מבצע צוק איתן ☐ יובל לחזרתנו ליהודה ושומרון 	<p>עשור שישי</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ הנסיגה מלבנון ☐ בניית גדר הפרדה ☐ תכנית ההתנתקות ☐ אסון מעברות קולומביה ☐ מלחמת לבנון השנייה 	<p>עשור חמישי</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ מלחמת המפרץ ☐ הסכמי אוסלו ☐ תחילת האינטרנט בישראל ☐ רצח יצחק רבין ☐ המצאת סנדלי "שורשי" ☐ העלייה הגדולה מבריה"מ

**ערב מגמת היסטוריה - אולפנת חמ"ד להבה קדומים
חיה ברסטיקר ונעמה מילר, מחנכות להיסטוריה באולפנת חמ"ד להבה קדומים**

כבר למעלה מעשור ישנה מגמת היסטוריה פעילה באולפנת חמ"ד להבה שבקדומים. בשנתיים האחרונות אנו מארגנות לתלמידות ערב מגמה שמטרתו להעמיק את החוויה ההיסטורית ואת החיבור של הבנות למקצוע, בזווית נוספת לחומר הנלמד. בשנה שעברה פגשו הבנות את הרב רונן בן דוד, לשיחה אינטרדיספלינרית מרתקת שקישרה בין תהליכים היסטוריים, אמונים וחברתיים. הבנות נהנו מאוד ועד היום אנו משתמשות בכלים שקיבלו.

השנה העמידה האולפנה את החיבור לשומרון, מקום המגורים של תלמידותינו, כיעד מרכזי. כפועל יוצא מכך בחרנו להקדיש את ערב המגמה להתיישבות בשומרון מהצד המחקרי היסטורי - הבנות פגשו את הרב יונדב זר, שהעביר לבנות סדנא על "מי כותב את ההיסטוריה?" על כתיבת ספרי הלימוד בהיסטוריה ושיקולי הדעת העומדים מאחורי כתיבת הספרים. הסדנא הייתה סוערת ביותר - ראינו כיצד כל משפט שנכתב בספר ההיסטוריה יכול לגלם בתוכו וויכוח עמוק ויסודי... קראנו שני מקורות שנכתבו על ידי אותו כותב והדגמנו איך עריכה והעמדה של דברים יכולה לשנות את ההקשר כולו... התלמידות שיתפו לאחר הסדנא - לא חשבנו אף פעם מי כותב לנו את ההיסטוריה... הסדנא העלתה לנו למודעות את המשמעות של כל ניסוח וכל ציטוט... ראינו איך תמונה יכולה לשנות את ההסתכלות על האירוע כולו ...

לאחר מכן פגשו הבנות והוריהן את מנורה חזני, בוגרת האולפנה, יוצרת הסרט "רוח חדשה" על ההתיישבות בשומרון. מנורה סיפרה לבנות על תהליך יצירת הסרט משני היבטים - כיצד אוספים חומר היסטורי וכיצד ניתן לעצב את ההיסטוריה באמצעות התיעוד האישי שלנו. רבות מהבנות הייתה זו הפעם הראשונה שהן פגשו את ההיסטוריה של חבל הארץ בו אנחנו מתגוררות מהזווית של הסיפור ההיסטורי הטמון בו. יוצרת הסרט שיתפה את הבנות בהתלבטויות שלה לגבי יצירת הסרט - היכן חשוב להקפיד על תיעוד היסטורי מדויק והיכן ניתן להכניס רגש ומעורבות אישית, כיצד מחליטים איזה חומרים להכניס ואיזה להשמיט? מה עושים כשיש סתירות בין עדויות של אנשים שונים שהשתתפו באותו האירוע? כיצד ניתן לקדם את התיעוד ההיסטורי כפי שאנו רוצות שיחקק בספר דברי הימים...

גם עבור ההורים שצפו בסרט הייתה זו חוויה משמעותית של מפגש עם ההיסטוריה הקרובה אלינו פיזית ומהותית - הקהל כולו צחק, התרגש, הזיל דמעה ופגש את עצמו דרך הסרט.

לצפייה במצגת לחצו כאן

כלי בקליק: שימוש בכלי Fobi - מבדק אוטומטי המדמה שיחה מוריה בר און - מדריכה להיסטוריה במחוז חיפה ומחנכת להיסטוריה באולפנת חמ"ד צביה חיפה

"נעים להכיר, רוצה שנלמד ביחד היסטוריה?"

קוראים לי פובי ואיך קוראים לך?"

נעים להכיר - המבדק האוטומטי שיבדוק את הידע של התלמידים באמצעות שיחה פשוטה.

באתר fobi.io תוכלו להפוך שאלון google forms למבדק אוטומטי

מבוסס שיחה כך שהכלי יאפשר לדמות שיחה בה מתקיימת אינטרקציה עם המשיבים בזמן אמת.

דוגמא לשימוש בכלי - [שיחה על המאבק להקמת המדינה](#)

ודוגמה [נוספת](#) המובילה ליצירה...

למדריך על הכלי Fobi לחץ כאן

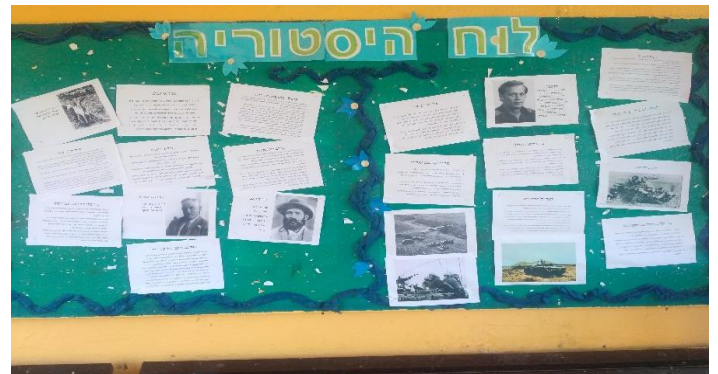
לוח היסטורי ככלי חינוכי

דוד חי, מחנך להיסטוריה בישיבת חמ"ד חיצים איתמר

לפני יותר מעשור התחלתי לשמש כמורה להיסטוריה. באותה תקופה ראיתי שתלמידים רבים מצאו נקודות קישור בין החומר הנלמד למושגים אותם הכירו, כמו - עזרא יכין, מרד גטו וורשה, אלטלנה ועוד. המושגים היו מוכרים להם ולכן כאשר בניתי את מסגרת הלמידה התבססתי על בסיס הידע הזה.

מצאתי שכיום ההכרות והחיבור הרגשי של תלמידים רבים עם סיפורי המורשת שהיו מוכרים בעבר היא מועטה. עובדה זו יוצרת ניתוק עם המורשת וההיסטוריה של העם היהודי ובמיוחד ניתוק מהאתוס הציוני.

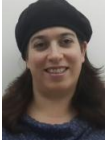
בצוות היסטוריה יחד עם הנהלת בית הספר הוחלט לקדם 'לוח היסטוריה' בישיבה בה יוצגו דמויות משמעותיות שיכולות לפתח הזדהות בקרב התלמידים, וכן אירועים שהתלמידים יוכלו לחוש את משק כנפי ההיסטוריה דרך הלוח הדומם. המטרה הייתה

להתמקד דווקא באיש הבודד או באירוע הקטן שהינו חלק מהדרמה הכוללת שהתרחשה באותו הזמן, דבר שייתן לתלמיד אפשרות להזדהות ולהתחבר לעבר.

וכך קמו לחיים אנשים כמו הסרן מהלח"י דב הבלונדיני, גיבור ישראל אבי לניר ששחק עד מוות, כוח צביקה שלחם כמעט לבדו במשך שלושה ימים מול כוחות סורים עדיפים, השכנים מגן השומרון אורי אילן ואודי אדיב. אירועים דרמטיים הועלו מהעבר, כמו - פלוגת האלוקים, הצוללת דקר ועוד. דמויות ואירועים אלט עלו על 'לוח היסטוריה' וזימנו תלמידים ומורים רבים להכיר לעיתים בפעם הראשונה את הסיפורים הללו.

הלוח חולק לשניים ובכל פעם הועלה נושא חדש על מחציתו במטרה ליצור התחדשות מתמדת. לעיתים צירפנו חידה להעמקה למתעניינים. כשעלה לוח חדש פרסמנו בדרכים שונות כדי להעלות את המודעות. התגובות החיוביות של רבים המחישו לנו את הצורך של התלמידים בחיבורים נוספים אל העבר של עמנו.

קליטת יהודי ארצות האסלאם בשנות ה-50 לאור שירי נתן אלתרמן שרית יפה - מדריכה ארצית לערכים בהיסטוריה חמ"ד

רציונל:

שיעור זה עוסק בקליטתם של יהודי האסלאם בשנות ה-50, לאור שיריו של [נתן אלתרמן](#). והוא משלב בין תחום-הדעת היסטוריה לתחום-הדעת ספרות.

השיעור מבקש להציג בפני התלמידים את הנושאים הבאים:

תרומתם של העולים לבניין הארץ

הכרת דמויות מופת

הבנת הדילמה של מגבלות תשתית הקליטה

אלתרמן הרבה לעסוק במצבם של העולים בעשורים הראשונים של המדינה. כתיבתו חברתית, אמפתית ורלוונטית עם חוש צדק ולעיתים ביקורת כלפי הממסד.

מטרות:

1. התלמיד יכיר את תרומתם של עולי ארצות האסלאם לבניין הארץ
 2. התלמיד יבין את המורכבות והדילמות השלטוניות הקשורות בעליית כמות עולים כה רבה בזמן קצר.
 3. התלמיד יתנסה בקריאת טקסט מחקרי אקדמי
 4. התלמיד יתנסה בחיפוש מידע במרשתת
- התלמיד יעבוד בעבודת צוות

קישור לתכנית הלימודים בהיסטוריה חמ"ד:

עליה קליטה והתיישבות במדינת ישראל-

העליות בעשורים הראשונים לקום המדינה: העליות ומאפייניהן, דילמות במדיניות העלייה והקליטה:

בין עליה חופשית לעלייה מסווגת ולעלית חירום.

מגבלות תשתית הקליטה - מצב כלכלי ומדיניות הצנע.

גודל אוכלוסיית העולים ביחס ליישוב.
 דרכי יישוב העולים והעסקתם: מחנות עולים, מעברות, עירות פיתוח.
 מדיניות כור ההיתוך וסוגיות החינוך במחנות העולים ובמעברות.
ערכים: ציונות, אהבת הארץ, מסירות, קליטת עליה.

משך היחידה: שעה וחצי.

מהלך השיעור:

חלק ראשון:

המורה יחלק את הכיתה לארבע קבוצות

כל קבוצה תלמד לעומק נושא אחד (ראה בקישורים) ותדון בו:

<u>בואי תימן</u>	<u>"ריצתו של העולה דנינו"</u>	<u>"יום המליון"</u>	<u>דמות מופת - נתן אלבז ז"ל</u>	<u>תרומתם של יהודי צפון אפריקה</u>
----------------------------------	---	-------------------------------------	---	--

לימוד הנושא כולל קריאת והבנת שיר של אלתרמן ומקורות היסטוריים משלימים ומגוונים (מקורות ראשוניים, מאמר אקדמי, הצגה גרפית של נתונים ועוד).
 כל קבוצה תדון בשאלות המצורפות.

חלק שני:

להלן שתי אפשרויות, לבחירת המורה:

א. ג'יקסו¹ - דהיינו חברי הקבוצות יתחלפו ביניהם כך שתתקבלנה קבוצה שכל אחד מחבריה למד נושא אחד, והוא "מומחה" לנושא זה.

כל מומחה ילמד את חברי הקבוצה ה"חדשה" את הנושא שלמד. האחריות על הלמידה מוטלת על כל אחד מחברי הקבוצה.

ב. הצגה במליאה - כל קבוצה תשלח נציג למליאה. התלמיד או התלמידים הנבחרים יציגו בפני הכיתה את הנושא שלמדו וכן את התוצרים שהכינו.

¹ עוד על שיטת הג'יקסו <http://portal.macam.ac.il/Search.aspx?keyType=Subject&itemId=399>

בית העדות- לזכור את השואה - כמו כולם, אבל אחרת עדי פיינרמן, מנהלת חינוכית, בית העדות ניר-גלים

ערב יום הזיכרון לשואה ולגבורה תשע"ז. על הבמה בדשא רחב הידיים שמחוץ לבית העדות במושב ניר גלים עלו בזה אחר זה שורדי השואה לקול תשואות אלפי הנוכחים בקהל והתרגשות אחזה בכולם. הערב היה בסימן הוקרה לאנשי העדות הפותחים את סגור לבם וחושפים את סיפורם הקשה פעם אחר פעם בפני קבוצות המגיעות לבית העדות. ככל שהשנים חולפות גוברת ההבנה וההכרה כי במובן מסוים כל מי שחי היום וזוכה לפגוש שורדי שואה הוא בבחינת "דור המדבר", החוליה המקשרת בין אלה שהיו "שם" לבין אלה שלעולם לא יפגשו אותם.

לכאורה שבעים שנה לאחר האירועים השואה כבר התקבעה בתודעה ובזיכרון, ועם זאת, לנוכח מגמות הולכות וגוברות של טשטוש ייחודיותה של השואה - עד כדי השוואות מקוממות וחסרות בסיס - המשימה עודנה רבה וגדולה. בית העדות קיבל עליו את הזכות והחובה לפעול להנחלת זיכרון השואה מתוך אחריות כלפי הנספים, השורדים ודור העתיד כאחד.

מעט מן האור

בית העדות שוכן בלבו של המושב הפסטורלי ניר גלים. זהו מוזיאון קטן ואינטימי, הפורש בפני המבקרים בו את סיפור השואה והתקומה. ייחודו של המקום טמון בראש ובראשונה בדגשים החינוכיים והערכיים שהוא חרת על דגלו. סיפורה של השואה בהונגריה ושל תנועת בני עקיבא בשואה, זוכים בבית העדות להתייחסות משמעותית. בנוסף, שני נושאי דגל מובילים את העשייה בבית העדות. הראשון הוא הגבורה היהודית לסוגיה השונים, שבאה לידי ביטוי לא רק במאבק המזוין, המוכר יותר, אלא גם ובעיקר בשמירה על חיי רוח ועל צלם אנוש, בעזרה הדדית ובפעילות הצלה. בית העדות שם דגש מרכזי על פרשיות, רובן עלומות, שבהן בחרו יהודים בתנאים תת אנושיים ומתוך סיכון עצמי, ליטול בידיהם גם את האחריות לגורל אחיהם.

נושא דגל שני הוא **משואה לתקומה** - עם תום מלחמת העולם השנייה עמדו לפני השורדים אתגרים רבים ודרך חתחתים בניסיון לבנות מחדש את רסיסי חייהם. אנו רואים בדרכם מעוררת ההשראה חלק מן העמידה היהודית ודוגמה לדורות הבאים. לכן אנו רואים חשיבות רבה בהרחבת התהליך החינוכי גם לשלב הקושר בין השואה לתקומה, הן התקומה האישית של השורדים, והן התקומה הלאומית של עם ישראל בארצו.

באמצעות נושאי דגל אלה אנחנו מבקשים לשים דגש על נקודות האור בתוך חשכת השואה, להדגיש את הכרת הטוב, את ניצחון החיים והרוח.

בית ללא הפסקה

הפעילות החינוכית מיועדת לשכבות ו'–י"ב. כל קבוצה זוכה ליחס אישי ולתוכנית הנבנית בהתאמה לצרכיה. הביקור נפתח על כר הדשא בכניסה לבית העדות אל מול בתי המייסדים, מרביתם שורדי שואה. סיפורם של המייסדים מהווה מעין מיקרוקוסמוס לסיפורם של שורדי השואה בחברה הישראלית. במהלך היום מסיירים התלמידים בתערוכות בית העדות. המוצגים אינם יוצרים מוזיאון היסטורי המתאר את תקופת השואה באופן כרונולוגי רציף אלא מביאים

לקדמת הבמה סיפורים שונים מתקופת השואה, פרשיות הצלה, התנגדות וגבורה. ביום הפעילות משולבות כמה סדנאות, בהתאם למשך היום ולאופייה של הקבוצה. הסדנאות לגילאים הצעירים ממוקדות בשואה מנקודת מבטם של הילדים, במטרה ליצור גשר בין העבר להווה ולעתיד, בין הילדים של אז לילדינו כאן היום. כזו היא

למשל סדנת "הגטו מבעד לעיני הילדים" או "ילדי הקינדרטרנספורט".

הסדנאות לגילאי חטיבה ותיכון מעמיקות בסוגיות שונות מתקופת השואה. לדוגמה, סדנת "מרד גטו ורשה במבט אחר" עוסקת במרד המוכר ביותר מתוך נקודת מבט שאינה מוכרת כלל – על חלקה של האוכלוסייה האזרחית במרד. סדנת "דילמות הצלה והישרדות" מציבה בפני התלמידים סימני שאלה רבים וממחישה במעט את מורכבות החיים היהודיים בתקופת השואה.

ניתן לקרוא על מגוון הסדנאות שבית העדות מציע [באתר הבית](#).

תכנית ההכנה לפולין

בבית העדות נבנית תכנית מתוך היכרות מעמיקה עם תכני המסע וצרכיו. ההכנה מתקיימת במתכונת של יום עיון יחיד או סדרה של כמה ימי עיון. ישנה אפשרות לקיים סמינר בן יומיים, המהווה חוויה בפני עצמו. בנוסף, אנו בבית העדות רואים חשיבות מיוחדת בהשלמת התהליך החינוכי של המסע לפולין גם לאחר החזרה ארצה ומציעים פעילות סיכום מסע המתמקדת בקשר שבין שואה לתקומה, בנושא הכחשת השואה והמאבק באנטישמיות העכשווית. אחד משיאי הביקור בבית העדות הוא מיצג בית הזכוכית. בית הזכוכית היה סמל ומרכז הפעולה של מפעל ההצלה הגדול ביותר בתקופת השואה, הצלתם של רבים מיהודי בודפשט בשלהי ימי השואה. שבעים שנים לאחר התרחשותו חנכנו בבית העדות את מיצג "בית הזכוכית", מיצג אינטראקטיבי חדשני המעביר בצורה חווייתית ופעילה את סיפור ההצלה. המבקרים הם שותפים המביעים את דעתם בדילמות ולבטים העולים מן הסיפור. המיצג מהווה נדבך חשוב בהבאת הסיפור לתודעה הציבורית לאחר שנשכח במשך שנים רבות.

"מסע משואה לתקומה"

זהו פרויקט ייחודי של בית העדות. היות ששיעור ניכר מכלל תלמידי התיכון אינם משתתפים במסעות לפולין ולרוב נשארים ללא מענה הולם, בנינו בבית העדות את מסע "משואה לתקומה". זהו מסע בן ארבעה ימים המתקיים בארץ ועובר בין אתרים היסטוריים, אנדרטאות ומכוני שואה ומעניק חוויה משמעותית, ערכית וחינוכית כמענה לתלמידים אלה.

תכנית לבנות מצווה

פעילות ייחודית נוספת הנה "נשים מאירות בתקופות חשובות", תכנית העוסקת בדמויות של נשים המשקפות מעשי גבורה ועמידה רוחנית בתקופת השואה. ניתן לקיים את הפעילות במסגרת של קבוצה משפחתית, קבוצת בנות או קבוצת בנות מלוות באימהות. המפגש מזמן שיח ייחודי בין חברות הקבוצה סביב נקודות האור בחיי הדמויות ובחייהן כאחד.

פעילות ענפה לקהל הרחב

בנוסף אנחנו מקיימים בבית העדות פעילות לקהל הרחב גם לרבות פעילות ייעודית עבור אנשי חינוך - מפגשי העשרה לחדר המורים, סדרות הרצאות מרתקות, כנסים שונים וטקסים. בערב יום הזיכרון לשואה ולגבורה מתקיימת עצרת מרכזית רבת משתתפים, הפקה ייחודית, עשירה בתכנים מקוריים, בהשתתפות אישי ציבור ואמנים מן השורה הראשונה.

בית של ציונות

לאחרונה חנכנו את תערוכת "לבי במזרח" לציון שנת השבעים למדינת ישראל. התערוכה היא מקבץ של מכתבים, קטעי יומן ועיתונות מתקופת השואה, המבטאים כמיהה לארץ ישראל. גם מתוך תהומות הייאוש והסבל היו יהודים שהוסיפו להשתוקק אל ארץ ישראל ולחלום על עתידם בה. הקורא בקטעים אלה יתקשה להבחין כי נכתבו במחשכי מרתפים, בגטאות ואפילו במחנות ההשמדה. בין הכותבים אישים ידועים כיאנוש קורצ'אק והרב לאו, לצד ילדים וכותבים שאינם ידועים כלל, מקצתם ציונים נלהבים עוד לפני תקופת השואה, ואחרים נמשכו לציונות רק במהלך המלחמה. כל קטע טומן בחובו את סיפורו האישי של הכותב, אישי הנוגע בלאומי, ומשקף את היכולת להאמין, לחלום ולקוות גם ברגעים החשוכים ביותר. מרבית הכותבים לא זכו להגיע לארץ ישראל ולראות בתקומתה.

תערוכה ייחודית זו מצטרפת לתערוכת "מן התהומות אל המעלות" העוסקת בדרך שעברו שורדי השואה מרגע השחרור ובמהלך השנים הראשונות לאחר מכן. כבר בשלבים מוקדמים לאחר השחרור הפגינה שארית הפליטה חיוניות ואקטיביות. כבר אז, לא היו השורדים בעלה נידף, אלא לקחו את גורלם בידיהם, ובחרו - בחרו לצאת בדרכי הבריחה, בחרו להעפיל, בחרו להיאבק על פתיחת שערי הארץ, בחרו להתגייס ולהילחם למענה. בחרו בחיים.

פעמים רבות חותם הסיור בתערוכה זו את הביקור בבית העדות, וכך יוצאים המבקרים עם המסר האופטימי של שורדי השואה שיצאו מתהומות הימים החשוכים והקשים ובנו בתוך שנים ספורות את מדינת ישראל, התגשמות חזונם של הנביאים וחלומם של יהודים רבים במשך כאלפיים שנה.

בשנת השבעים למדינת ישראל, הביקור בבית העדות רלוונטי מתמיד.

איך נזכור אותם?

כפי שכתבתי בהתחלה, אנחנו סוג של "דור מדבר" שזכה להכיר את השורדים פנים מול פנים ולשמוע את עדותם בגוף ראשון. הדור הבא כבר יכיר את הסיפורים רק מכלי שני. אך גם הדור הצעיר בינינו לא זכה להכיר את השורדים בשנות בחרותם ובשיא כוחם, אלא רק בשערם המלבין וגוום הכפוף מזקנה. הדימוי הרווח כיום מציג את השורדים כקשישים חסרי אונים. עלינו לשאול את עצמנו – כיצד ראוי שתקבע דמותם בתודעה ובזיכרון – שלנו ושל הדורות הבאים? אנו בבית העדות מאמינים כי שורדי השואה ראויים להיזכר כסמל לתעצמות נפש מעוררות השראה. דרכם מן התהומות אל המעלות מהווה דוגמה חסרת תקדים לגבורה, לעוצמה ולתקווה.

בית העדות - יותר חווייתי, יותר ערכי, הכי רלוונטי לחמ"ד!

לפרטים, להזמנות ולהצטרפות לרשימת התפוצה:

galia@beit-haedut.org.il 08-8568476 (שלוחה 2) או בדוא"ל

קראו עוד באתר בית העדות: [/http://www.beit-haedut.org.il](http://www.beit-haedut.org.il)

עקבו אחרינו בפייסבוק: [/https://www.facebook.com/Beit.Haedut.Nir.Galim](https://www.facebook.com/Beit.Haedut.Nir.Galim)